

na své zahraniční cesty nebere české pány a naopak se z ciziny vracívá s Němci, jimž rozdává majetek Čechů. Čeští páni proti králi mocně vystoupí, podpoření v tom zjevením svatého Václava. Král jim nakonec ustoupí, ale z domácí války vznikne v zemi hlad, který lidi dohání až ke kanibalismu. Čtvrtý dodatek je věnován hrdinným skutkům Plichty ze Žerotína v zahraničí v tomtéž období (znění doplňků dle Vídeňského rukopisu podává *Staročeská kronika tak řečeného Dalimila*, sv. 2: 551–581; pro novočeské přebásnění viz *Kronika tak řečeného Dalimila*: 183–188).

- 3 **královnu Elišku za císařova syna Jana provdali** — Jan Lucemburský (vládl v letech 1310–1346) se oženil s Eliškou Přemyslovnou ve Špýru 1. září 1310; dlouhá jednání, která nakonec vedla k svatbě, kronikář „přechází mlčením“ (Kristen 1957: 307–308)
- 5 **Kvůli Míšeňským Korutanského vyhnali** — Jindřich opustil Prahu na začátku prosince 1310
- 6 **a Jana Lucemburského králem českým korunovali** — pražská korunovace Jana a Elišky se uskutečnila 7. února 1311
- 7 **Toho, Bože, dlouho při zdraví zachovej** — následující verše bývají považovány za shrnutí základních myšlenek celého díla (srov. ¶4 a 8)
- 31 **O mnohém jiném mohlo by se mluvit** — srov. J 21,25
- 33 **Ta kronika vypráví od narození Ježíše Krista, Pána našeho** — původně byl konec *Dalimilovy kroniky* patrně datován k roku 1314 (*Staročeská kronika tak řečeného Dalimila*, sv. 2: 548), s ohledem na přítomnost výše jmenovaných doplňků však posunutí data ve Vídeňském rukopisu dává smysl

M. J.

LITERATURA

- Alexandreida, ed. Václav Vážný, Praha, Nakladatelství ČSAV 1963
- Bažant, Jan: *Umění českého středověku a antika*, Praha, KLP 2000
- Bažant, Vojtěch: Nationalism in the Second Redaction of the Verse Chronicle by the So-Called Dalimil, *Historical Studies on Central Europe* 3, 2023, č. 1, s. 80–102
- Bažant, Vojtěch: Urození lenoši: biblické rozměry Dalimilovy kroniky, in *Oddech a zahálka: čas bez práce ve středověké Evropě*, eds. Vojtěch Bažant, Lucie Korecká, Martin Šorm a Matouš Turek, Praha, NLN 2022, s. 247–258
- Bláhová, Marie: *Staročeská kronika tak řečeného Dalimila v kontextu středověké historiografie latinského kulturního okruhu a její pramenná hodnota*, Praha, Academia 1995
- Cronica domus Sarensis; Cronica domus Sarensis minor*, eds. Jaroslav Ludvíkovský, Metoděj Zemek, Lubor Kysučan a Luisa Nováková, přel. Rudolf Mertlík a Metoděj Zemek, Třebíč, Blok 2003
- Daniel, Bartoloměj: *Dějiny Romů: vybrané kapitoly z dějin Romů v západní Evropě, v Českých zemích a na Slovensku*, Olomouc, PdF UP v Olomouci 1994
- Dušek, Ladislav: *Kronika tzv. Beneše Minority a její pokračování, Minulostí západočeského kraje* 1990, č. 26, s. 7–112
- Ezopovy bajky; Katonova dvojverší; Rada otce synovi*, ed. Eduard Petruš, Brno, Atlantis 1999
- Heinrich von Freiberg: *Rytířská jízda Jana z Michalovic*, přel. Marie Ryantová, Praha, Elka Press 2005
- Hérodotos: *Dějiny*, přel. Jaroslav Šonka, Praha, Odeon 1972

Homér: *Ilias*, přel. Vladimír Šrámek, Praha, Academia 2010

Hon, Jan: *Staročeský Jetřich Berúnský a středohornoněmecký Laurin*, diplomová práce, Praha, FF UK – ÚČLLV 2008 (online: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/17544>)

Isidor ze Sevilly: *Etymologiae — Etymologie IX*, přel. Irena Zachová, Praha, OIKOYMENH 1998

Jaluška, Matouš: Dva letniční králové: posvěcení dvorské zahálky v Pleierově Tandareisovi, in *Oddech a zahálka: čas bez práce ve středověké Evropě*, eds. Vojtěch Bažant, Lucie Korecká, Martin Šorm a Matouš Turek, Praha, NLN 2022, s. 27–42

Kolár, Jaroslav: *Návraty bez konce: studie k starší české literatuře*, ed. Lenka Jiroušková, Brno, Atlantis 1999

Kopal, Petr: Kosmovi ďáblové: vršovsko-přemyslovský antagonismus ve světle biblických a legendárních citátů, motivů a symbolů, *Mediaevalia Historica Bohemica* 8, 2001, č. 1, s. 7–41 [a]

Kopal, Petr: Neznámý známý rod: pokus o genealogii Vršovců, *Sborník archivních prací* 2001, č. 1, s. 3–83 [b]

Kosmas: *Kronika Čechů*, přel. Karel Hrdina, Marie Bláhová a Magdalena Moravová, Praha, Argo 2011

Kristen, Zdeněk: Historické vysvětlivky, in *Nejstarší česká rýmovaná kronika tak řečeného Dalimila*, eds. Bohuslav Havránek a Jiří Daňhelka, Praha, Nakladatelství ČSAV 1957, s. 237–315

Kronika tak řečeného Dalimila, ed. Marie Bláhová, přel. Marie Krčmová a Hana Vrbová, Praha–Litomyšl, Paseka 2005

Kronika trojanská, ed. Jiří Daňhelka, Praha, Československý spisovatel 1951

Kroniky doby Karla IV., ed. Marie Bláhová, přel. Marie Bláhová, Jakub Pavel a Jana Zachová, Praha, Svoboda 1987

Kubín, Petr: *Sedm přemyslovských kultů*, Praha, Togga 2011

Kvítková, Naděžda: *Proměny textu a jazyka Dalimilovy kroniky ve 14. a 15. století*, Praha, Karolinum 1992

Legenda Christiani: vita et passio sancti Wenceslai et sancte Ludmille eius — Kristiánova legenda: život a umučení svatého Václava a jeho báby svaté Ludmily, ed. a přel. Jaroslav Ludvíkovský, Praha, Vyšehrad 2012

Lehár, Jan: *Nejstarší česká epika. Dalimilova kronika, Alexandreida, první veršované legendy*, Praha, Vyšehrad 1983

Lehár, Jan: O sedlčie knieni Boženě (poznámka k sociální typice Dalimilovy kroniky), *Listy filologické* 99, 1976, č. 4, s. 226–230

Milevský letopis: zápisky Vincentia, Jarlocha a Ansberta, ed. Magdalena Moravová, přel. Anna Kernbach, Praha, Argo 2013

Na úsvitu křesťanství: z naší literární tvorby doby románské v století IX.–XIII., ed. Václav Chaloupecký, Praha, ELK 1942

Nestorův letopis ruský: nejstarší staroruská kronika, přel. Michal Téřa, Červený Kostelec, Pavel Mervart 2014

Píseň o Rolandovi, přel. Jiří Pelán, Praha, Triáda 2021

Pokračovatelé Kosmovi, ed. Zdeněk Fiala, přel. Karel Hrdina, Václav Vladivoj Tomek a Marie Bláhová, Praha, Svoboda 1974

Prameny dějin českých III, eds. Josef Emler a kol., Praha, Nadání Františka Palackého 1882

Pražák, Emil: Dalimil a Jetřich Berúnský, *Česká literatura* 34, 1986, č. 5, s. 408–413

Proza českého středověku, eds. Jaroslav Kolár a Milana Nedvěďová, Praha, Odeon 1983

Rytířské srdce majíce: česká rytířská epika 14. století, eds. Eduard Petřů a Dagmar Marečková, Praha, Odeon 1984

S Pánem Bohem zazděná: průvodce pro poustevnice, ed. a přel. Klára Petříková, Praha, FF UK 2019

Sborník staroslovanských literárních památek o sv. Václavu a sv. Lidmle, ed. Josef Vajs, Praha, ČAVU 1929

Staročeská kronika tak řečeného Dalimila: vydání textu a veškerého textového materiálu, eds. Jiří Daňhelka, Karel Hádek, Bohuslav Havránek a Naděžda Kvítková, Praha, Academia 1988

Středověké legendy o českých světcích, eds. Jaroslav Kolár a Markéta Selucká, 2., revidované vydání, Brno, Host 2011

Šorm, Martin: Reading About Men and For Men: Daughters against Fathers, Violence, and Wisdom in One Medieval Manuscript, in *Premodern History and Art through the Prism of Gender in East-Central Europe*, eds. Daniela Rywiková a Michaela Antonín Malaníková, Lanham, Lexington Books 2021, s. 161–195

Šťastný, Radko: *Tajemství jména Dalimil*, Praha, Melantrich 1991

Šváb, Miloslav: *Prology a epilogy v české předhusitské literatuře*, Praha, SPN 1966

Thomas, Alfred: *Reading Women in Late Medieval Europe. Anne of Bohemia and Chaucer's Female Audience*, Basingstoke – New York, Palgrave Macmillan 2015

Třeštík, Dušan: *Mýty kmene Čechů (7.–10. století): tři studie ke „starým pověstem českým“*, Praha, NLN 2003

Vergilius Maro, Publius: *Aenéis*, přel. Michal Ctibor, Praha, Argo 2023

Vilikovský, Jan: *Písemnictví českého středověku*, ed. Antonín Škarka, Praha, Universum 1948

Zbraslavská kronika — *Chronicon aulae regiae*, ed. Zdeněk Fiala, přel. František Heřmanský a Rudolf Mertlík, Praha, Svoboda 1976

M, J,

SEZNAM UŽITÝCH ZKRATEK A ZNAČEK

- ¶ (tzv. rubrika) kapitola
Ex Starý zákon, kniha Exodus
Gn Starý zákon, kniha Genesis
J Nový zákon, evangelium podle Jana
Jk Nový zákon, list Jakubův
2Kr Starý zákon, Druhá kniha královská
L Nový zákon, evangelium podle Lukáše
Mt Nový zákon, evangelium podle Matouše
Př Starý zákon, kniha Přísloví
Pt Nový zákon, list Petrův
1Sm Starý zákon, První kniha Samuelova
V Vídeňský rukopis
Za Zacharjáš
Zj Nový zákon, kniha Zjevení svatého Jana (Apokalypsa)